

Тамара ШКАРБАН,

orcid.org/0000-0001-8554-1188

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та славістики
Рівненського державного гуманітарного університету
(Рівне, Україна) *tshkarban@gmail.com*

Наталія СОВТИС,

orcid.org/0000-0001-6025-545X

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри української мови та славістики
Рівненського державного гуманітарного університету
(Рівне, Україна) *NataliaSowtys@gmail.com*

СПОЛУЧНИКОВІ ДОМІНАНТИ В ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ

У статті досліджено синонімічні ряди сурядних сполучників у поетичному мовленні щодо їх центральності/периферійності, з'ясовано причини домінування або раритетності окремих сполучників у текстах поетичних творів.

Хоч сполучники української мови досліджено з різних боків – походження, структура, функції, динамічні процеси у використанні, однак залишаються актуальними наукові розвідки, присвячені з'ясуванню центральних, регулярних і периферійних позицій сполучників у текстах різних стилів, жанрів, авторів, зокрема, наукова література потребує висновків про домінування сурядних сполучників різних синтаксичних рангів у текстах поетичного мовлення.

Через функційну універсальність і багатство семантичних нашарувань сполучник **і** є доміною в низці сурядних єднальних сполучників, причому це стосується синтаксичних одиниць різних рівнів – простого речення, складного елементарного, складного багатокомпонентного. Виявлена закономірність поширюється й на парцельовані структури поетичного мовлення. Сполучник **й** як фонетичний варіант сполучника **і** зазвичай з'являється через особливість віршового розміру або як ознака індивідуального авторського стилю.

Серед єднальних сполучників, які виражають заперечне перелічування, домінує сполучник **ні... ні**, хоч ця перевага незначна. У поетичному мовленні такі сполучники переважно поєднують однорідні члени речення або односкладні компоненти в структурі складного речення. Конструкції зі сполучниками заперечного перелічування досить гнучкі щодо вираження стилістичних функцій.

Протиставний сполучник **а** із власне протиставним значенням превалює в аналізованих текстах, витісняючи сполучники **зате**, **проте**, **однак** на далеку периферію. Сполучники **але**, **та** (у значенні **але**) займають регулярну й напірегулярну позиції. Під час вираження чергування дій, процесів і станів домінує розділовий сполучник **то... то**, який може поєднувати однорідні члени речення, частини складного речення, а також окремі компоненти в структурі багатокомпонентних утворень. За умови передачі роздільної несумісності центральну позицію займає сполучник **чи... чи**.

Градаційні, пояснювальні, приєднувальні сполучники рідко трапляються в поетичних текстах. Тому виявлення домінант у цій низці синонімічних сполучників не актуальне.

Ключові слова: сполучник, сурядний сполучник, складносурядне речення, єднальні, зіставні, протиставні, розділові семантико-синтаксичні відношення, синонімічний ряд, домінанта.

Tamara SHKARBAN,

orcid.org/0000-0001-8554-1188

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language
Rivne State University of the Humanities
(Rivne, Ukraine) tshkarban@gmail.com

Nataliia SOVTYS,

orcid.org/0000-0001-6025-545X

Doctor of Philology, Professor;
Professor at the Department of Ukrainian Language and Slavic Studies
Rivne State University of the Humanities
(Rivne, Ukraine) NataliaSovtys@gmail.com

CONJUNCTIONAL DOMINANTS IN POETIC TEXT

The article examines synonymous series of coordinating conjunctions in poetic speech in terms of their centrality/peripherality and clarifies the reasons for the dominance or rarity of certain conjunctions in the texts of poetic works.

Although Ukrainian conjunctions have been studied from various angles – origin, structure, functions, dynamic processes in use, scientific research devoted to clarifying the central, regular, and peripheral positions of conjunctions in texts of different styles, genres, and authors remains relevant. In particular, scientific literature needs conclusions about the dominance of coordinating conjunctions of different syntactic ranks in the texts of poetic speech.

Due to its functional universality and rich semantic layers, the conjunction “і” is dominant in a number of coordinating conjunctions, and this applies to syntactic units of different levels – simple sentences, complex elementary sentences, and complex multi-component sentences. The identified pattern also applies to the parceled structures of poetic speech. The conjunction “ї” as a phonetic variant of the conjunction “і” usually appears due to the peculiarities of poetic meter or as a feature of the author's individual style.

Among the coordinating conjunctions that express negative enumeration, the conjunction “ні... ні” dominates, although this advantage is insignificant. In poetic speech, such conjunctions mainly connect homogeneous members of a sentence or single-component elements in the structure of a complex sentence. Constructions with conjunctions of negative enumeration are quite flexible in terms of expressing stylistic functions.

The contrasting conjunction “а” with its own contrasting meaning prevails in the analyzed texts, pushing the conjunctions “зате”, “проте”, “однак” to the distant periphery. The conjunctions “але” and “ма” (in the sense of “але”) occupy regular and semi-regular positions. When expressing the alternation of actions, processes, and states, the separative conjunction “мо... мо” dominates, which can combine homogeneous sentence members, parts of a complex sentence, as well as individual components in the structure of multi-component formations. When expressing separate incompatibility, the conjunction “чи... чи” occupies the central position.

Gradational, explanatory, and connecting conjunctions rarely occur in poetic texts. Therefore, identifying dominants in this series of synonymous conjunctions is not relevant.

Key words: conjunction, coordinating conjunction, compound sentence, connective, comparative, contrasting, separative semantic-syntactic relations, synonymic series, dominant.

Постановка проблеми. Граматичний статус сполучників залишається проблемним до цього часу. З одного боку, їх кваліфікують поряд із прийменниками і частками як службові слова, з іншого – розглядають як аналітичні слова-морфеми. Другу позицію розробив І. Вихованець, узявши до уваги функційне призначення одиниць такого типу. На думку авторів «Теоретичної морфології української мови», «сполучники становлять окремий тип слів-морфем, тому що вони виражають семантику відношень переважно в межах складного речення» (Вихованець, Городенська, 2004: 346).

Різні аспекти функціонування сполучників досліджено в українській лінгвістиці. Так, наприклад, Л. Гумецька вивчала вторинні сполучники

та їх синтаксичні функції в українських грамотах 14–15 століть. Потужний внесок у граматичну теорію українського сполучника зробила К. Городенська як окремими науковими статтями, присвяченими різним параметрам сурядних і підрядних сполучників, так і монографією «Сполучники української літературної мови» й укладеним у 2007 році граматичним словником сполучників. Динамічні процеси в системі сполучників сучасної української літературної мови описала М. Косарева. Вагомо доповнила теорію про український сполучник монографія Г. Весельської «Нові явища у функціонуванні сурядних сполучників в українській мові кінця XX – початку XXI ст.». Л. Колібаба дослідила актуалізовані сполучники української мови в текстах різних функційних стилів. Зіставні семантико-

синтаксичні відношення у структурі складного речення схарактеризовані М. Греб. Н. Рула в окремій науковій розвідці зосередила увагу на складносурядних реченнях зі сполучником *a*. У теорії синтаксису представлені також дослідження, присвячені особливостям функціонування підрядних чи сурядних сполучників у складному багатоконпонентному реченні.

Однак, на нашу думку, питання про домінування окремих сполучників у текстах різних стилів, жанрів, авторів потребує докладнішого аналізу. Ми зробимо спробу віднайти домінанти в певних синонімічних групах сурядних сполучників у поетичному тексті.

Мета наукової розвідки – схарактеризувати синонімічні ряди сурядних сполучників у поетичному мовленні, зокрема виявити центральні й периферійні одиниці в таких синонімічних групах. Будемо залучати до аналізу передусім сполучники, які поєднують частини складного речення, хоч для повноти опису в окремих випадках вдаватимемося до сурядних сполучників, які функціонують у простому реченні й поєднують однорідні члени речення.

Виклад основного матеріалу дослідження. До єднальних граматисти зараховують сполучники *i*, *й*, *та* (у значенні *i*), *ні... ні*, *ані... ані*. У складносурядних реченнях із єднальними сполучниками реалізуються такі семантико-синтаксичні відношення: одночасність дій, станів: *Припавши, з тебе п'ю, мов з фляги, і не втоляється жага* (А. Криловець); *Зустрічаюсь з деревами, птахами, травами, і вони мені глибоко дивляться в очі* (М. Пшеничний); *Навкруг землі мої кружляли мрії, і в серце хлюпав хвилями Дніпро* (В. Стус); послідовність дій, станів: *Тільки облизня я упіймав – і слова полилися у вірш; Ти кликала, і я почув. Прийшов – і ватра спалахнула* (А. Криловець); причинно-наслідкові: *Хлопці діставалися води – і вона вишняково кровіла місцями; Вгадали дощ погодині дозорці – і він зустрів нас у старому Корці* (М. Тимчак). У поетичних текстах ми зафіксували також складносурядні речення, у яких сполучник *i* реалізує єднальні відношення, на які нашаровуються допустові: *В реготі захриплої пурги Крикни – і ніхто не озветься* (М. Тимчак).

На думку К. Ф. Шульжука, у складносурядному реченні з семантико-синтаксичними відношеннями одночасності чи послідовності дій і станів «єднальні сполучники виконують свою основну функцію – власне єднальну. У таких реченнях наявна повна відповідність між формальним і значеннєвим планами: синтаксична рівноправність предикативних одиниць, що передається сурядним сполучником, відповідає змістовій рівноправ-

ності обох частин» (Шульжук, 2010: 234). Конструкції такого типу є відкритими структурами, що, безперечно, сприяє повторенню сполучників і забезпеченню їхніх стилістичних можливостей.

За нашими даними, у синонімічному ряду єднальних сполучників значно переважає сполучник *i* (причому це однаковою мірою стосується і складного елементарного речення (*Із крові росте трава, до жил доростає туга, і полинова журба Стане для серця другом* (О. Пухонська)), і складних багатоконпонентних конструкцій (*Допоки нас не освистала доля і шлях не замело за ворітьми, Співати «многі літа», а не «сто лят», Берімося! Бо хто, якщо не ми?* (М. Тимчак)), і простого речення з однорідними членами (*Безплідний день кінчався так звичайно і ніс розчарування запізнілі. А темінь наступала так безжально і розчиняла все в своєму тілі* (Т. Шпичук)). Очевидно, цьому сприяє функційна універсальність сполучника *i* та багатство значеннєвих нашарувань, які для нього характерні.

Випадки вживання в поетичному тексті єднальних сполучників *й* (його можна вважати фонетичним варіантом сполучника *i*), *та* (у значенні *i*) є раритетними: *Лоша качалось... і гоїдались В його очах материки, й презирались-реготались Отверілі хлопчакі* (М. Пшеничний); *Така ж толока жовта і пісна. Такі ж смалкі вітриська-ятагани... Дощу нема – й засмучена весна Обходить землю Збитими ногами* (Т. Журба); *Серце в унісон до серця каже, й каро-сірим квітом очі квітнуть* (А. Криловець). Однак у поетичних текстах деяких авторів тенденція раритетності сполучника *й* порушується. Так, наприклад, у поезії Богдана Чепурка частини складносурядного речення *й* однорідні члени речення досить часто поєднуються сполучником *й*, що можна вважати особливістю його ідіостилу, причому це стосується і парцельованих структур. Наприклад: *Щось Полтва жебонить у золотій діброві, й в оправі місяця похмуро пурпуровій Сидять біля вогню жебрак і Львів* (Б. Чепурко).

Сполучник *й*, як і сполучник *i*, може виражати різні семантико-синтаксичні відношення в складному реченні. Так, на думку К. Городенської, сполучник *й* може вказувати на одночасність, послідовність дій, процесів, станів, причинно-наслідковий, умовно-наслідковий зв'язок, раптову, швидку, несподівану зміну дії (Городенська, 2007: 76–77). Однак здебільшого вживання сполучника *й* зумовлене використанням у поезії віршовим розміром. Але якщо говорити про загальні закономірності функціонування сполучника *й* в сучасній українській мові, то «виразною є також тенденція до заміни в книжних сти-

лях єднального сполучника **і** його фонетичним варіантом **й** передусім для досягнення милозвучності фрази» (Весельська, 2014: 139). Сполучник *та* в поетичному тексті частіше функціонує для поєднання однорідних членів речення, а не частин складного речення й не претендує на роль домінанти. Однак варто звернути увагу на те, що мовознавці зараховують цей сполучник до так званих актуалізованих у сучасний період, хоч це більше стосується наукового, офіційно-ділового, публіцистичного стилів (Колібаба, 2017: 57–58).

На думку І. Вихованця, асемантичні сполучники *і, й, та* «спеціалізовані на вираженні формально-синтаксичної категорії сурядності й уможливають в умовах сурядності реалізацію семантичного потенціалу інших граматичних і лексичних елементів складносурядного речення» (Вихованець, 1993: 302).

На окрему увагу заслуговують парцельовані складносурядні речення з єднальними сполучниками (тут теж домінує сполучник *і*): *Плакала свічка. І бджолами пахло у хаті* (М. Пшеничний); *Утікатиме слід з-під руки у прозоре, як лід, під небесся. І отам проживу я віки На безмовному дикому плесі* (Т. Журба). Така побудова ще більше ритмізує поетичний текст і зосереджує увагу на парцельованих фрагментах.

Деякі митці особливо тяжіють до повтору єднальних сполучників зі стилістичною метою (зазвичай ідеться про сполучник *і*). Зокрема, це характерно для творчого доробку Василя Стуса: *Та досі ще пахнуть тужливі долоні тобі, і губи гіркі, аж солоні, і досі ще пахнуть, і Лиса гора проліта – схарпудженим птахом, і глухо, як кров ув аортах, гудуть голуби* (В. Стус). Тамара Журба регулярно використовує парцельовані структури з повтором єднальних сполучників: *І встати рано, і піти в росу. І пахолоть відчутти на світанні. І цю земну і неземну красу Ввібрати в душу, мов святе кохання* (Т. Журба). З одного боку, це одна із рис ідіостилю поетів, з іншого – підтвердження семантичної та функційної гнучкості єднальних сполучників.

Заперечне перелічування реалізується в поетичному тексті за допомогою єднальних сполучників *ні... ні, ані... ані, ні... ані* (зазвичай вони поєднують однорідні члени речення або односкладні компоненти в структурі складного речення): *Плачуть ангели ті, що у пазухах світ носили, Не діждавшись Ні раю, Ні воскресу, Ні журби...* (О. Пухонська); *І вже те поле, вже той полюс В таких розгойданих світах, Що ані подих, ані голос До мене твої не доліта* (Т. Журба); *Розлилася по крові отрута і позбавила сил останніх: ні піднятись, ані поснути до світання* (Т. Шпичук).

Сама семантика заперечення, підсилена повторенням, зазвичай забезпечує яскраві експресивно-виражальні можливості таких структур – ідеться про категоричність, емоційну загостреність, психологічну напругу тощо. За нашими підрахунками, у цій синонімічній низці сполучників домінує, хоч і незначною мірою, сполучник *ні... ні*.

Зіставні семантико-синтаксичні відношення реалізуються за допомогою сполучника *а*. У таких закритих структурах переважає власне зіставна семантика, яка позбавлена додаткових нашарувань. Наприклад: *День величався і тишався. Ми ж, двоє піших піщаниць, упали в небо горілиць, а світ, немов горіх, розпався* (В. Стус); *Іхуга ноги приміта. Й полощуть коси люті зливи... А я в тих вітряних літах Така живуча і щаслива* (Т. Журба); *Церковним дзвоном плакала душа, А тіло причащалося повстанням, Вином і духом дикого ковшу По-запорозьки мужнього й останнього...* (О. Пухонська).

На думку Н. Рули, семантика зіставлення, характерна для сполучника *а*, може ускладнюватися іншими типами семантичних відношень – «одночасності, послідовності подій або явищ, причини-наслідку, умови-наслідку, обмеження, допусту, компенсації, тотожності, уточнення, результату дії, висновку, оцінки» (Рула, 2015: 212).

У деяких конструкціях зі сполучником *а* прислівникові конкретизатори можуть забезпечувати певне семантичне нашарування. Так, у реченні *Його кохана в річці одіж прала; а потім довго пахла лепехою у полотнянім с'яві серед ночі* (М. Тимчак) прислівниковий конкретизатор *потім* додає відтінку часової послідовності.

Напіврегулярну позицію в поетичних текстах займають речення з розподільно-зіставними відношеннями (друга частина частково доповнює, конкретизує зміст першої): *Покинута, занедбана на лузі, Зеленіє капустонька в снігу, А до неї стежечку не одну Протоптали ніженьки по лану* (О. Олесь).

Накопичення зіставних сполучників у поетичному тексті забезпечує паралелізм структури конструкцій. Саме в такий спосіб побудована поезія Олександра Олеся «Біга зайчик-скакунець...», у якій парцельовані елементи, приєднані зіставним сполучником, перетягують на себе увагу читача.

Протиставні сполучники (*а, але, та* (у значенні *але*), *зате, проте, однак, все ж, тільки, лише*) вказують на протиставлення, розмежування, невідповідність між діями, процесами: *Себе я, може, й не розраджу, Та освічуся при вогні: Вогонь по голові погладжу, І потеплішає мені* (М. Пшеничний). У поетичних текстах ми зафіксували такі сурядні сполучники з протиставним значенням: *а* (*Прийшла мати рибку взяти, на вечерю їх позвати,*

a хлопчики і не чують, на рибоньку все чатують (О. Олесь); Сльотаво надворі, *A* в серці... *a* в серці тепло... (О. Пухонська); *та* (у значенні але): Робота нелегка, *Та* Гриць не знає змору, Він тягне громака З долини аж на гору (О. Олесь); Я б тебе вдягнув, як білу вишню, *Та* гріхи обсіли, наче діти (А. Криловець); але (Серце рвалося до нас віршами, Нерви струнами стоголосими. *Але* кров'ю наш час мічено, Впало сонце поміж покосами... (О. Пухонська)).

У поетичних текстах, за нашими даними, домінує протиставний сполучник *a*, який виражає власне протиставне значення. Однак трапляються випадки, коли на протиставне значення нашаровуються допустові семантико-синтаксичні відношення. Конструкції зі сполучниками *зате*, *проте*, однак займають периферійну позицію в поетичному тексті, очевидно, через незначне тяжіння до наукових і офіційно-ділових текстів і меншу гнучкість щодо значеннєвих нашарувань.

Розділові сполучники (*або*, *чи*, *або... або*, *чи... чи*, *то... то*, *не то... не то*, *чи то... чи то*) вказують на відношення роздільної несумісності (*Чи* тиша ця драгусь, *чи* пустота у тиші, *Чи* пустота у звуках, *чи* просто пустота (Т. Шпичук)) або чергування певних явищ (*Прилетіли журавлі, Сіли в полі на ріллі, То* пасуться, *то* курличуть, – *Мабуть, це* весну вже кличуть (О. Олесь)).

Центральну позицію, за нашими даними, в поетичному тексті займає розділовий сполучник *то... то*, який може поєднувати як частини складносурядного речення, так і однорідні члени речення: *То* душі могили рию, *то* відродження святкую, *то* чекаю кару зверху, *то* приймаю божу милість (Т. Шпичук); Вічне море вічно летється, *Не* спиняється *й* на мить, *То* об скелі сірі б'ється, *То* пісні свої шумить... (О. Олесь); *Зеленіє степ* весною, *З* кожним днем пишніш стає, *То* обсіплеться росою, *То* враз пахощі полє (О. Олесь). Тому саме сполучник *то... то* ми вважаємо домінантою в синонімічному ряду розділових сполучників, які виражають чергування явищ. Регулярно функціонують структури з розділовим сполучником *чи... чи*, який є найбільш уживаним, якщо йдеться про відношення роздільної несумісності. Під час аналізу розділових сполучників дослідниця Г. Весельська зауважує: «Розділові сполучники *чи*, *чи... чи* потіснили з ужитку сполучники *або*, *або... або* у вираженні розділових семантико-синтаксичних відношень, що зумовлено насамперед загальномовною тенденцією до врізноманітнення, відсвіження традиційних наборів сполучникових засобів (Весельська, 2014: 140). Напіврегулярну позицію в аналізованих текстах займає сполучник

чи то... чи то: Мій синочок – розбишака: *Чи то* кіт, *чи то* собака, – Він нічого не боїться – Лізе биться (О. Олесь).

У процесі аналізу градаційних сполучників К. Городенська зауважує: «Домінанту сурядних сполучників становлять ті, у яких один-два чи кілька сполучників виходять за межі функціональної сфери своєї семантичної групи. Типовими представниками таких сполучників є градаційні, які порівняно недавно почали виокремлювати в самостійну групу сурядних сполучників. Цілком природно, що проблему їхнього кількісного та якісного складу в українському мовознавстві досі однозначно не розв'язано» (Городенська, 2009: 8–15).

Градаційні сполучники (*а й*, *а ще*, *а навіть*, *до того ж*, *та навіть*, *та ще й*, *не тільки... але й*, *не стільки... скільки*), які виражають підсилювальні зіставні відношення; пояснювальні сполучники (*або*, *тобто*, *себто*, *а саме*, *як-от*), які реалізують уточнювальні-пояснювальні відношення, не властиві для поетичних текстів і формують раритетний фрагмент. Ми пов'язуємо цей факт із тяжінням конструкцій із такими сполучниками до чіткості, однозначності та нездатністю (іноді через громіздку структуру) вписуватися в ритмо-мелодіку поетичного тексту.

Приєднувальні сполучники (*і*, *та*, *а також*, *і навіть*, *а й*, *та й*, *ще й*, *та ще й*, *також*, *притому*) представлені поодинокими прикладами в досліджуваному нами матеріалі. Здебільшого йдеться про сполучник *та й*, який і є домінантним у цій групі: *Вийшов в поле боровик та й* узявся в боки... (О. Олесь).

Висновки. Отже, незважаючи на різноманіття використовуваних сполучних засобів, поетичне мовлення тим не менше тяжіє до окремих із них, визначаючи так звані домінанти в певних синонімічних рядах: єднальний сполучник *і*, який реалізує власне єднальну функцію, сполучник *ні... ні* – під час заперечного перелічування, протиставний сполучник *а*, розділовий сполучник *то... то*, якщо йдеться про чергування явищ, сполучник *чи... чи* – за умови вираження роздільної несумісності. Градаційні, пояснювальні, приєднувальні сполучники займають раритетну позицію в поетичному тексті, тому визначення домінантних одиниць у таких синонімічних групах не є актуальним.

Центральність/периферійність сурядних сполучників у поетичному мовленні може залежати від таких факторів: стилістична маркованість сполучних засобів, наявність додаткових семантичних нашарувань, простота будови, функційна гнучкість і конкретні вимоги віршового розміру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Весельська Г. С. Нові явища у функціонуванні сурядних сполучників в українській мові кінця ХХ–початку ХХІ ст. : монографія. Житомир : Видавництво ЖДУ, 2014. 159 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004. 398 с.
4. Городенська К. Граматичний словник української мови: Сполучники. Херсон : Видавництво ХДУ, 2007. 340 с.
5. Городенська К. Сполучникова реалізація семантико-синтаксичних відношень у складносурядних реченнях. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія «Філологія»*. Вінниця, 2009. Вип. 11. С. 8-15.
6. Колібаба Л. Актуалізовані сполучники української мови в текстах різних функціональних стилів. *Українська мова*, 2017. №2. С. 49-61.
7. Рула Н. Формально-граматична та семантико-синтаксична організація складносурядних речень зі сполучником а. *Типологія та функції мовних одиниць* : наук. журн. / [редкол. : Н. М. Костусяк (гол. ред.) та ін.]. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. № 1 (3). С. 211-221.
8. Шулжук К. Ф. Синтаксис української мови : Підручник. К.: Академія, 2010. 408 с.

REFERENCES

1. Veselska H. S. (2014) Novi yavyshcha u funktsionuvanni suriadnykh spoluchnykiv v ukrainskii movi kintsia XX – pochatku XXI st. : Monohrafiia [New phenomena in the functioning of coordinating conjunctions in the Ukrainian language at the end of the 20th – beginning of the 21st century : Monograph]. Vydavnytstvo ZhDU, Zhytomyr. 159 p. [in Ukrainian].
2. Vykhovanets I. R. (1993) Hramatyka ukrainskoi movy. Syntaksys: Pidruchnyk [Grammar of the Ukrainian language. Syntax: Textbook]. Lybid, Kyiv. 368 p. [in Ukrainian].
3. Vykhovanets I. R., Horodenska K. H. (2004) Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy [Theoretical morphology of Ukrainian language]. Pulsary, Kyiv. 398 p. [in Ukrainian].
4. Horodenska K. (2007) Hramatychnyi slovnyk ukrainskoi movy: Spoluchnyky [Grammatical dictionary of the Ukrainian language: Conjunctions]. Vydavnytstvo KhDU, Kherson. 340 p. [in Ukrainian].
5. Horodenska K. (2009) Spoluchnykova realizatsiia semantyko-syntaksychnykh vidnoshen u skladnosuriadnykh rechenniakh. [Conjunctive realization of semantic-syntactic relations in compound sentences]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia «Filolohiia»*, Vinnytsia, 11. 8-15. [in Ukrainian].
6. Kolibaba L. (2017) Aktualizovani spoluchnyky ukrainskoi movy v tekstakh riznykh funktsionalnykh styliv. [Actualized conjunctions of the Ukrainian language in texts of various functional styles]. *Ukrainska mova*, Kuiv, 2. 49-61. [in Ukrainian].
7. Rula N. (2015) Formalno-hramatychna ta semantyko-syntaksychna orhanizatsiia skladnosuriadnykh rechen zi spoluchnykom a. [Formal-grammatical and semantic-syntactic organization of compound sentences with the conjunction a]. *Typolohiia ta funktsii movnykh odynytsi nauk. zhurn.* / [redkol.: N. M. Kostusiak (hol. red.) ta in.]. *Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, Lutsk*, 1 (3). 211-221. [in Ukrainian].
8. Shulzhuk K. F. (2010) Syntaksys ukrainskoi movy : Pidruchnyk [Syntax of the Ukrainian language: Textbook.]. Academia, Kyiv. 408 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 22.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 27.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

